

HELA
SVERIGE.

Hela Sverige
ska leva!

U-Svängen

Informationsblad från Länsbygderådet i Västmanland Nr 4/2018 • Dec

LÄNSBYGDERÅDET
I VÄSTMANLANDS LÄN

Upplaga 250 ex

3
4-5
6
7

HSSL MITT

BESÖK HOS BADELUNDA HEMBYGDSFÖRENING

KÄNDA OCH OKÄNDA BESÖKSMÅL

SERVICE PÅ LANDSBYGDEN?!

God Jul
Gott Nytt
2019

Redaktörens ruta

Runt om i vårt län finns det mängder av föreningar som framgångsrikt och oegennyttigt arbetar för att öka trivsel och livskvaliteten i den egna hemorten. Detta arbete sker i det tysta och får sällan den uppmärksamhet det förtjänar.

Jag har flera gånger värdjat till dessa föreningar och personer att höra av sig så vi får skriva i U-Svängen, men får alltid samma svar:

– Vi gör inte så mycket.

Det är tråkigt att man inte i stället kan se det viktiga i det man utträttar och känna stolthet över det. Hemorterna skulle vara betydligt tråkigare och mindre attraktiva utan deras insatser. Vi på landsbygden måste vara stolta över våra ideella insatser och kräva respekt och uppskattning för vårt arbete.

Låt oss hjälpas åt att visa upp det du och din förening gör. Det kan handla om enskilda arrangemang eller om presentation av din förening. Allt är lika viktigt!

Tycker du att det är svårt att skriva? Hör i så fall av dig så hjälps vi åt. Mitt mobilnummer är 070 665 45 43.

Till sist en riktigt God Jul och ett Gott Nytt År till er alla

Inge Larsson
Tel: 070-665 45 43
E-post: virsboinge@telia.com

HELA SVERIGE SKA LEVA/VÄSTMANLAND

är en ideell förening. Rådet ska vara länken mellan centrala, regionala, kommunala och lokala aktörer. På så vis kan den lokala utvecklingen främjas.

Vill du eller dina kontakter läsa U-Svängen på nätet, gå till www.helasverige.se och klicka på "Välj länsbyggeråd" för att se Västmanland.

Vi närmar oss jul och nyår med stormsteg. I år ligger helgerna på det viset så förhoppningsvis många får chans att vara långlediga. Det är också dags att summera året samt att ladda inför nästa år, ett år som förhoppningsvis har mycket spännande att erbjuda i form av spännande, engagerande möten och verksamheter.

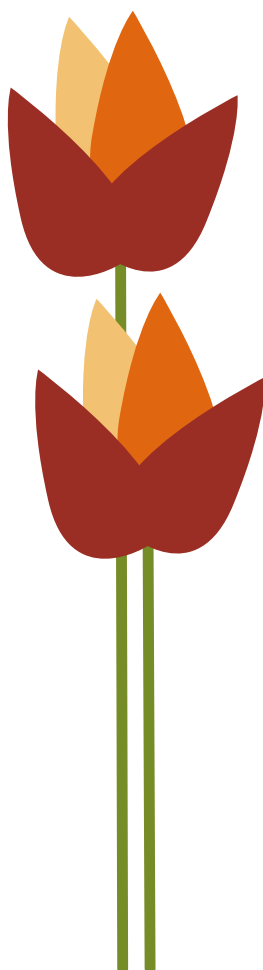
För oss i Länsbyggerådet håller vi som bäst på att planera inför 2019 års marskonferens som kommer att gå av stapeln den 16 mars. Ett utskick har gått ut till samtliga våra medlemmar där ni har chansen att nominera eller söka till "Årets Lokala Utvecklingsgrupp 2018".

Prissumman, förutom äran och artiklar i all sorts media samt förhoppningsvis en intervju i radio, är på 10 000 kr. Den som vinner kommer att få ta emot priset 16 mars.

Jag uppmanar Er alla verkligen till att söka.

*Med önskan om en riktigt
God Jul och ett Gott Nytt år!*

Helen Fablin, Ordförande

MISSA INTE LÄNSBYGDERÅDETS VÅRKONFERENS

Lördagen den 16 mars hålls Länsbyggerådets traditionella vårkonferens. Den här gången hålls konferensen på Wirsbo Herrgård. Vi samlas i herrgårdens matsal kl 11.30 för lunch.

Därefter diskuterar vi gemensamma föreningsfrågor inför året. Vad bör vi satsa på för att underlätta och förbättra möjligheterna till aktiviteter som främjar landsbygdsutvecklingen i vårt län?

Det blir också en mycket underhållande och tänkvärd föreläsning av en känd föreläsare som i sitt kåseri pekar på galenskaper och möjligheter i landets landsbygdsutveckling.

Vi kommer också att kungöra och kora den grupp som juryn utsett till "Årets lokala utvecklingsgrupp i Västmanland 2017". Gruppen kommer därefter att berätta om sin verksamhet. Det finns mycket att lära av varandras erfarenheter.

Innan vi skiljs efter en stimulerande dag är vår avsikt och förhoppning att vi både lokalt och regionalt skall ha hittat inspiration och vägar att flytta fram våra positioner för en än bättre landsbygdsutveckling.

Inge Larsson

HSSL Mitt träffades på Haga slott i oktober.

HSSL Mitt

Förra våren arrangerade Länsbyggerådet i Västmanland en träff med fyra andra Länsbyggeråd. Meningen var då att man skulle diskutera gemensamma frågeställningar och problem samt förstärka sina verksamheter genom att lära av varandra. Det mötet hölls i Hallstahammar med deltagande från riksorganisationen. Man kom då fram till att man skulle träffas igen med värmlänningarna som värdar. Det mötet hölls i mars i Deje. Där enades man om att starta Hela Sverige ska leva Mitt (HSSL Mitt) för att få en starkare röst och bättre genomslag för sina åsikter hos riksorganisationen och hitta bättre och utvecklande former för kommunikationen med medlemsföreningarna. Fem viktiga utvecklingsområden processades fram.

Den 19–20 oktober samlades HSSL Mitt igen. Den här gången på Haga slott med upplänningarna som huvudmän. Från oss i Västmanland deltog hela fem personer. Vi anser att det är viktigt att delta för att skapa en organisation som får bra möjligheter att arbeta för att hela Sverige ska leva. Efter två dagars hårt arbete i den

trevliga slottsmiljön arbetade vi med de frågor som togs fram tidigare. I korthet kan man summera dessa frågor som.

- 1 Förbättra kontakterna med våra medlemmar. Vara lyhörd för underifrånsperspektivet.
- 2 Underlätta för förnyelse i Länsbyggerådets styrelser.
- 3 Skapa en bättre och mer demokratisk organisation.
- 4 Ansiktet utåt behöver förstärkas och synas bättre.
- 5 Satsa på besöksnäringen som nu kommer starkt.

Vi i Länsbyggerådets styrelse i Västmanland ser med stor förhoppning och tillförsikt fram emot nästa möte i Skaraborg i mars då vi får färdigställa dessa förslag och börja omsätta dem till faktisk handling i en bättre, effektivare och mer stimulerande organisation där underifrånsperspektivet får en framträdande roll.

Inge Larsson

ULVSBOMURENS VILDMARK & LANTLIV

I förra numret av U-svängen skrev vi om Ulvsbomuren Vildmark & Lantliv som nominerats av Västmannaturism att representera Västmanlands län i årets tävling om det Stora Turismpriiset. Vid en stor bankett i Stockholm den 6 december korades segraren. Det blev i år Julita Gärd som tog hem segern. Förutom äran fick de mottaga ett penningpris på 100 000 kronor. Det är Tillväxtverket som årligen delar ut detta pris.

Efter prisutdelningen talade vi med Helen Wistrand som äger och driver Ulvsbomuren Vildmark & Lantliv. Hon var inte det minsta besviken över att inte få priset.

– Det var bara helt underbart att bli nominerad från Västmanland och få delta i denna fina festlighet. Bara nomineringen känns som en stor seger. Jag är så stolt och tacksam att mitt lilla företag fått denna uppmärksamhet och att jag fått deltaga i dessa festligheter. Det kändes som en riktig Oskarsgala när vi alla representanter från landets län stod uppradade på scenen där beslutskuvretet sprätades upp och segraren kungjordes, berättar Helen.

Alla nominerade fick ett penningpris på 10 000 kronor, fina blommor och ett diplom och det var ju inte dåligt det heller, avslutar hon.

Ni som inte besökt Ulvsbomuren, boka in ett möte eller en konferens där. Vi i Länsbyggerådet har haft ett möte där och det var en upplevelse. Ni når Helen på: 073-086 48 11.

Inge Larsson

Midsommarfirande, valborgsmassofirande, guidning och fackelvandring är bara några få av de aktiviteter som hembygdsföreningen ordnar.

BESÖK HOS BADELUNDA HEMBYGDSFÖRENING

Den här gången har vi i U-Svängen hälsat på hos Badelunda hembygdsförening. Den anrika föreningen grundades den 1 juni 1982 då Ola Wässman, Birger Grip och Torbjörn Norman kallade till ett möte i syfte att diskutera hur man bättre skulle kunna ta till vara den unika och historiskt intressanta socknen Badelunda där Anundshög utgör det självklara flaggskeppet.

Hembygdsföreningens bildande upplevdes mycket positivt bland de boende både i den gamla jordbruksbygden och i den nyare tätbyggda delarna av den gamla socknen såsom Bjurhovda och Skiljebo. Staden trängde sig vid den här tiden allt längre in i jordbruksbygden. Hälla köpcentrum och Västerås flygplats expanderade.

En av föreningens viktigaste uppgifter har genom åren varit att driva på kommunen att utveckla besöksnäringen vid Anundshög och här kan man väl inte säga annat än att föreningen har varit mycket framgångsrik. Det historiska området är nu välkött och har årligen mer än 170 000 besökare.

För att få veta lite mer om föreningen träffade jag två av föreningens eldsjälur, Ulla och Bengt Wallén. Bengt är nu tf. ordförande efter Ola Wässman, som avled för några månader sedan, och Ulla har varit föreningens kassör i många år. Förutom att de haft styrelseuppdraget har de stått bakom många av föreningens aktiviteter som till exempel:

Midsommarfirande Man träffas dagen före midsommar vid Anundshög då barnen får åka remmalagsvagn ut till en blomsteräng och plocka de blommor och kvistar som skall smycka midsommarstången. På midsommaraftonen genomför man sedan ett traditionellt midsommarfirande som varit samma under de 30 år som firandet pågått. Stången reses, midsommartal, nationalsången sjungs unisont, spelmän som spelar, dans kring stången, remmalagsturer och allt annat som hör midsommaren till finns på plats vid Anundshög, där festligheterna genomförs. Avslutningen utgörs av en lekfull femkamp med många deltagande lag. Mellan fyra och fem tusen personer kommer årligen till Anundshög för att fira midsommar vid denna historiska plats.

Hembygdspåreningens guider tar årligen hand om över 3000 besökare vid 100 schemalagda historiska guidningar vid Anundshögsområdet.

Valborgsmässöfirande Valborg är det publikmässigt näst största arrangemanget. Tre tusen kommer då till Anundshög för att hälsa våren välkommen. Man samlas vid Café Anund där vårdkasen tänds av föreningens järnåldersklädda guider. Därefter följer vårtal och sång av Kyrkokören. Som avslutning på kvällen avfyras ett mäktigt fyrverkeri från toppen av Anundshög.

Detta var de två största aktiviteterna. Utrymmet tillåter inte att vi berättar utförligt om alla de aktiviteter som föreningen genomför. Vi på U-Svängen är mäktigt imponerade. Här kommer en uppräknings och ett kortfattat försök av oss att berätta om ytterligare verksamheter i den aktiva Badelunda hembygdspårening.

Hembygdspåreningens guider tar årligen hand om över 3000 besökare vid 100 schemalagda historiska guidningar och vid ytterligare 40 bokade guidningar vid Anundshögsområdet. På Långfredagen ordnar man ägglätning för barn som består av olika aktiviteter, såsom en tävling om vem som kan få sitt ägg att rulla längst nedför Anundshög, tipspro-

menader och ägglätning i skogen. Man har årliga arkeologidagar där arkeologer visar resultaten från årets utgrävningar. Fackelvandringen i september är en välbesökt och stämningfull aktivitet med 500 besökare, "Bruncher hos Bröt-Anund" i Café Anund, utflykter, föreläsningar, berättarkvällar, grötfest, julgransplundring, utgivning av föreningens medlemstidning Badelundabygden två gånger per år, m m. Ja listan kan göras oändligt lång

Vi frågade paret Wallén hur det var möjligt att ha en så stor verksamhet i en ideellt arbetande förening? – Vi har många duktiga och intresserade medlemmar som ställer

upp och hjälper till, svarade de. Men tyvärr har vi nu också kommit till en gräns där vi måste dra ner på vår verksamhet. Nästa år blir det inget midsommarfirande och inget valborgsmässöfirande vid Anundshög. En

bidragande orsak till denna nedläggning är också det trafikkaos som uppstått vid dessa evenemang de senaste åren. Vi tycker oss inte kunna ta ansvar för detta och de uppenbara risker som uppstår vid dessa tillfällen.

Bengt Wallén säger att man nu skall satsa mer på social gemenskap, berättarkvällar, samarbete med olika föreningar, kyrka och kommun och utgivning av skrifter och böcker. Visst blir saknaden av de nedlagda festligheterna stor men vi hinner och orkar inte med allt, säger Bengt.

Även om föreningen nu på grund av personella och säkerhetsskäl tvingas prioritera i sin verksamhet så kvarstår faktum att Badelunda hembygdspårening är en av de aktivaste utvecklingsgrupperna vi har i vårt län och de uppnådda resultaten av föreningens arbete är imponerande. Anundshög har gått från en ganska okänd jordhög till historisk plats av riks- och internationellt intresse. Känn er stolta ni som varit med och fixat den resan!

Inge Larsson

Fortsatt urusel tåg-kommunikation på Bergslagspendeln

Foto: Inge Larsson

Vi skrev i U-svängen nr 1 i år om den urusla kommunikationen på Bergslagspendeln mellan Ludvika och Västerås. Eländet bara fortsätter med gamla skrotfärdiga tåg och antagligen därför ofattbart många inställda och försenade avgångar. De som har bil har för länge sedan gett upp.

SJ:s inkompetens att sköta denna bansträckning har gjort det omöjligt att använda tåget för arbetspendling. De som inte har något val får fortfarande stå där på perrongen och frysa tills dess att ett tåg eventuellt kommer.

På initiativ från vårt Länsbygderåd har vi träffat vår motsvarighet i Dalarna för att diskutera om vi skulle kunna göra något för att bidra till en nödvändig förändring.

Vi anser det som vår uppgift att värna om landsbygdens rättigheter till en kollektivtrafik som är värd namnet. Därför har vi bjudit in alla kommunalråd, kommunala trafiksamordnare och regionens tågplanerare till ett möte i Surahammar. Vid det mötet vill vi diskutera hur tågfrågan skall kunna lösas, eller åtminstone avsevärt förbättras.

De som tvingas åka med tågen är helt förtvivlade. Om tågen kommer så är det hett som en bastu i vagnarna och toaletten funkar oftast inte säger resenärer vi träffade på perrongen.

Vi får nu ge oss till tåls till vårt planerade möte är genomfört. Vi återkommer med information om vad som sades där.

Inge Larsson

Okända besöksmål

Under 1900-talet har det västmanländska näringslivet till stor del handlat om industri och bruken i Bergslagen. Nu har tiderna förändrats. Urbaniseringen håller på att bli normen och landsbygden och brukssambällena avfolkas. En ny tid är på väg. Nya tider brukar också betyda nya utmaningar och nya möjligheter.

Nu är det turism och besöksnäring som står i centrum. Dessa näringar växer så det knakar och kommer inom några år troligen vara en av våra allra viktigaste inkomstkällor. Det här är en stor möjlighet för landsbygden att återigen flytta fram sina positioner. Många upplevelseevenemang och sevärigheter finns ute hos oss som bor utanför städer och centralorter. Det gäller bara att hänga på nu innan tåget har gått.

DET OKÄNDA EKOMUSEUM BERGSLAGEN

Hur är det då med det som vi befarade okända Ekomuseum Bergslagen. För att få reda på det ställde vi oss utanför en affär i respektive Fagersta, Surahammar och Hallstahammar och frågade de tio första kunderna som kom ut. "Vad vet du om Ekomuseum Bergslagen"? Inte någon vetenskaplig undersökning precis. Men resultatet blev sämre än vi trott. En person visste ungefär vad det var och en trodde att det var Skantzen i Hallstahammar och ytterligare någon hade hört namnet men visste inte mer.

Vi kontaktade Anna Falkengren som är verksamhetsledare för Ekomuseet för att få klarhet. Hon berättade att museet i sig inte är ett museum i traditionell mening. Det är ett nätverk mellan lokala aktörer i Kolbäcksdalen som har järnhanteringen och dess industrihistoria som gemensam nämnare.

Museet finns med 68 objekt från Grangårdes finnmarker i norr till Kvicksund i söder. Här är några exempel: Nya Lapphyttan i Norberg, hembygdsgården i Västanfors, Röda jorden i Riddarhyttan, gamla bruksområdena i Virsbo och Surahammar och Skantzen-området i Hallstahammar.

Alla Ekomuseets besöksmål hittar du på föreningens hemsida www.ekomuseum.se.

Om vi hade nämnt dessa platser när vi frågade utanför butikerna hade igenkännandet säkert varit mycket större bland de tillfrågade.

Anna Falkengren berättar också att Ekomuseums uppgift förutom nätverkandet är att marknadsföra hela området och synliggöra

det stora utbud av intressanta besöksmål som finns i denna del av Bergslagen. Detta görs genom utgivning av olika besöks guider, via sociala medier och inte minst genom att arrangera järnruttenveckan i juli. En sammanställning av alla platser besökare visar att ca 600 000 personer årligen besöker de 68 objekten som ingår i Ekomuseum Bergslagen. Styrelsen för museet består av representanter från de sju kommuner som ingår.

Härmed tycker vi att vi utrett vad det okända museet är och konstaterar att det trots allt är ganska välkänt bland allmänheten bara man vet att ställa de rätta frågorna.

Inge Larsson

Nya Lapphyttan

Oljeön

Flogbergets gruva

Foto: Ekomuseum Bergslagen

SERVICE på landsbygden?!

Foto: Inge Larsson

Flera av landsbygdens mindre orter förlorar den ena servicefunktionen efter den andra. För mindre än en mansålder sedan fanns det skolor och många olika affärer även i småbyar. Skolorna är för länge sedan borta i dessa småbyar och samhällen med under 1500 innevånare hotas av att mista den sista affären.

Finns det då ingen bromsmedicin för att förhindra den snabbt accelererande utarmningen av service på landsbygden?

För att få svar på den frågan träffade vi i Länsbyggerådets styrelse Tord Berglund från Region Västmanland. Tord är projektledare för ett projekt som skall stödja kommersiell service på landsbygden. Villkoret för att få stöd är att man är enda affären eller macken på orten och att det inte är för nära till närmaste större ort

med bättre service.

Det mest akuta för småbutikerna nu är den nya lag som börjar gälla från 2020. Då alla kylar måste bytas ut av miljöskäl. Det kylmedel som finns i dessa blir då förbjudet av miljöskäl och får ej fyllas på. För detta har Länsstyrelsen avsatt pengar till hjälp för de små butikerna. Man kan få upp till 90% av kostnaderna i bidrag. Dock bara upp till en kostnad av 2 miljoner kronor.

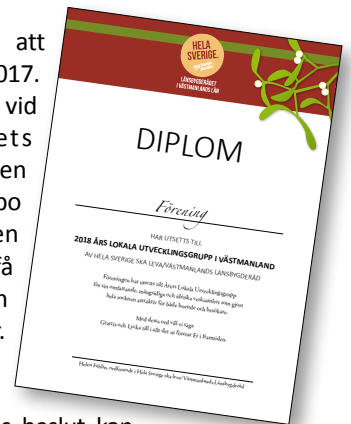
För mer information om bidrag till kommersiell service på landsbygden kan du få av Tord Berglund på:
E-post: tord.berglund@regionvastmanland.se
Tel: 070-434 36 40

Inge Larsson

Här finns pengar att söka!

Länsbyggerådet utser bland sina medlemsföreningar årligen "Årets lokala utvecklingsgrupp i Västmanland." Förutom äran får gruppen ett pris på 10 000 kr. Förra året gick priset till Munktorps Sockengille.

Nu är det dags att söka priset för 2017. Segraren koras vid Länsbyggerådets vårkonferens den 16 mars på Wirsbo Herrgård. Ingen förening kan få priset mer än en gång på tio år. Enväldig jury är Länsbyggerådets styrelse och deras beslut kan ej överklagas. Föreningar som ej fått priset kan söka hur många gånger som helst. Missa inte den här chansen att förstärka föreningskassan.

Hur söker man?

Att söka till "Årets lokala grupp" är mycket enkelt. Vi har inga formella krav hur ansökan skall se ut. Skriv bara namnet på er förening. Berätta vad ni gjort och skriv under med kontaktuppgifter. Juryn tar ingen hänsyn till utformningen av er ansökan. Lyckas ni väcka deras nyfikenhet så kommer de att ta kontakt med er om det behövs för att kunna fatta ett klokt beslut

Sista ansökningsdagen

Vi behöver er ansökan senast den 11 februari 2019. Gärna tidigare!

Ansökningarna sänds till vår sekreterare:

Regina Da Ré
Svedvi-Berga 11
734 92 Hallstahammar
E-post: gina-julla@live.se

NATURRUTAN

Nu kan man nästan inte skriva naturrutan utan att tänka på allt negativt som drabbar vår natur.

Elefanterna är utrotningshotade på grund av illegal tjuvjakt. Detta för att tillfredsställa asiaters behov av potenshöjande elfbensmjöl. I Brasilien är Amazonas djungler allvarligt hotade av oljebolagens jakt på olja och landets nya president anser att djungeln skall brännas ner till förmån för odling av tvivelaktiga grödor.

Och här hemma är det inte mycket bättre. Här tycks det som om vissa jägare anser sig stå över lagen eller ha rätten att stifta egna lagar när det gäller jakt på kungsörn, lo och

varg. Man har länge hört om machojägares SGT (Skjut, Gräv och Tig) och nu verkar det som om dessa män fått ett ansikte. Men osvuret är bäst. Än är ju ingen dömd!

För att få lite positivt att tänka på så siktar jag nu in mig på årets vinterfågelräkning som går av stapeln 24–28 januari. Jag har fyllt på mina matare och gläds åt fåglarnas proviantering. Man måste leta glädjestunderna och guldornen i det dystra och sura novembermörkret.

Inge Larsson

**HELA
SVERIGE.**

*Hela Sverige
ska leva!*

LÄNSBYGDERÅDET I VÄSTMANLANDS LÄN

HÖR AV DIG!

Utnyttja möjligheten att berätta om din förening! Vad jobbar ni med? Hur kom ni igång? Planer?

"Ingen kan skriva" säger ni — bara ring eller maila till Inge Larsson, så får ni hjälp med att berätta!

Alla kontaktmöjligheter vid Inges bild här intill!

Du kan kontakta vem du vill bland styrelsens medlemmar – adresser här intill. Välkommen att höra av dig!

POSTADRESS:

Hela Sverige ska leva/
Länsbygderådet i Västmanland
c/o Regina Da Ré
Svedvi-Berga 11
734 92 Hallstahammar

Länsbygderådets styrelse 2018

Ordförande
HELEN FAHLIN
Korsbacksvägen 17
737 91 Fagersta
070-576 49 60
helen.fahlin@helasverige.se

Kassör
NILS-GUNNAR NILSSON
Rikshusvägen 1 A
722 33 Västerås
021-604 58, 073-638 10 78
nigun44@gmail.com

Sekreterare
REGINA DA RÉ
Svedvi-Berga 11
734 92 Hallstahammar
073-734 12 94
gina-julla@live.se

U-Svängen
INGE LARSSON
Kvarnängsvägen 10
730 61 Virsbo
070-665 45 43
virsboinge@telia.com

ANN-MARIE KARLBERG
Barkarövägen 14
736 93 Kungsör
072-510 45 25
ann-marie.karlberg@hotmail.com

MARLENE CARLSSON
Solvretsvägen 4 A
739 30 Skinnskatteberg
073-665 20 80
balibuddha@hotmail.com

ANSVARIG UTGIVARE AV U-SVÄNGEN: Länsbygderådets ordförande Helen Fahlin.

Skickas till länets ca 110 lokala utvecklingsgrupper, kommunala tjänstemän, turistbyråer, organisationer som Coompanion, LRF, ALMI med flera samt myndigheter som Länsstyrelsen och Landstinget.